

SAKE | **SAMELEWINGSKWESSIES**

Korporatiewe sosiale verantwoordelikheid is nie 'n projek nie

Publikasie: USB Agenda

Datum: Oktober 2013

Daar is 'n behoefte aan ernstige voorraadopname oor die stand van ons planeet, samelewing en ekonomie. Volgens **prof Arnold Smit** moet die sakewêreld 'n rol speel deur middel van 'n wyer en meer holistiese begrip van korporatiewe verantwoordelikheid. Hy het met **Jaco Leuvennink** hieroor gepraat.

Al die gesigte van korporatiewe sosiale verantwoordelikheid

Van korporatiewe filantropie tot 'n integrale deel van die welvaartskeppingsproses – dit is die twee uiterstes op die kontinuum van korporatiewe sosiale verantwoordelikhedsaktiwiteite, verduidelik prof Arnold Smit, direkteur van die Sentrum vir Sake in die Samelewing by USB Bestuursontwikkeling (USB-BO) en buitengewone medeprofessor by die USB.

Vir sommiges gaan korporatiewe sosiale verantwoordelikheid oor korporatiewe filantropie. Vir hulle is korporatiewe sosiale verantwoordelikheid (KSV) dieselfde as korporatiewe sosiale investering; met ander woorde, 'n vorm van korporatiewe filantropie. Dit is steeds baie algemeen. In die VSA veral was die model tradisioneel dat maatskappye hul profyt ongehinderd maak – behalwe om verplig belasting te betaal. Dan skenk hulle 'n deel van die wins aan liefdadigheidswerk. Dit is as korrup beskou as die maatskappye enige voordeel uit die skenkings getrek het.

Ander onderskei tussen die sosiale en omgewingsverantwoordelikhede van 'n onderneming. Sosiale verantwoordelikhede word KSV genoem en omgewingsverantwoordelikhede word volhoubaarheid genoem.

Die grootste denkfout volgens Smit is die idee dat KSV iets is waarna jy omsien as gevolg van wins. Die geld word dan in een of ander vorm van liefdadigheid vir die samelewing en die omgewing omgeskakel. Intendeel, dit gaan daaroor om die kernbesigheid op 'n sosiale en omgewingsverantwoordelike manier te bestuur, en om dit aan te vul deur investering in gemeenskappe gegrond op gesonde morele en besigheidsredes.

“Mervin King (van die King-verslae oor korporatiewe bestuursgedrag) was baie wys toe hy gesê het KSV gaan nie oor hoe jy jou geld spandeer nie, maar hoe jy in die eerste plek jou geld maak.”

KSV is in wese 'n integrale deel van die welvaartskeppingsproses wat, as dit reg bestuur word, die mededingendheid van 'n onderneming kan versterk en die waarde van welvaartskepping vir die samelewing optimaal kan uitbou. As KSV egter 'n filantropiese oefening is wat nie met die kernbesigheid verband hou nie, sal dit altyd die eerste ding wees wat in moeilike tye gelos word.

Smit sê ons het by 'n punt in geskiedenis gekom waar ons ernstig moet dink oor hoe ons van hier af voortgaan. “Ons het gewoon geraak daaraan om gonswoorde te gebruik wanneer ons ons realiteit aan die hand van drie

onderling verwante stelsels beskryf, naamlik die planeet, die samelewing en die ekonomie. Nie een van hierdie drie is tans in 'n gesonde toestand nie en dit lyk asof daar 'n onsekere toekoms vir ons voorlê.”

Die Rio Earth Summit in 1992 het onder meer gefokus op giftige stowwe in vervaardiging en afval, alternatiewe energiebronne om fossielbrandstof te vervang in die belang van aardverhitting, openbare vervoer om uitlaatgasse te beperk, en 'n gebrek aan water. Daar was sedertdien al talle berade. Hierdie uitdagings het nog nie verdwyn nie; hulle het net ál hewiger en belangriker geword, en verwante uitdagings is bygevoeg.

Die Verenigde Nasies se Global Compact het in 2000 begin om klem te lê op die rol van die sakewêreld om 'n volhoubaar ontwikkelde wêreld in samewerking met ander sektore van die samelewing te verseker. Vier temas is geïdentifiseer: menseregte, arbeid, die omgewing en teenkorrupsie.

“Die punt is dat sake nie op die rand van hierdie ontwikkelinge plaasvind nie. Sake sit nie op die kantlyn van onderling-verwante stelsels wat uit die ekonomie, die samelewing en die omgewing bestaan nie, en ewemin sit sake net in die ekonomiese stelsel. Sake is in al drie vasgelê. Dit is afhanklik van die welstand en veerkragtigheid van al drie, en risiko's in enige van die drie stelsels sal 'n negatiewe uitwerking daarop hê,” sê Smit.

Waaroor gaan KSV dan?

Volgens Smit beskryf definisies nie noodwendig die wese van KSV nie. Hy stel dus eerder belang in hoe onderneemings hul verwantskap verstaan met die ekonomiese, sosiale en omgewingsvelde waarbinne hulle werk en hoe hulle hierdie verhoudings saamstel en bestuur.

“Ons moet eerstens kies watter denkrigting ons volg wat waardeskepping betref – een wat net op aandeelhouders gerig is of een wat al die belangegroepe insluit? As ons aanvaar dat maatskappye verantwoordelikhede het wat verder strek as om wins te maak, van watter verantwoordelikhede praat ons dan?”

“Twee denkrigtings kan weer onderskei word; die een kyk na KSV vanuit 'n minimalistiese (korporatiewe filantropiese) standpunt, naamlik om goeie dinge vir die samelewing te doen as gevolg van winsgewendheid. Die ander is 'n meer geïntegreerde en holistiese standpunt, naamlik een wat by die werklike doel van sake aansluit.”

“As ons die meer holistiese weergawe aanvaar, dan moet ons vra watter verantwoordelikhede ingesluit is. Een van die voorste kenners op die gebied van KSV, Archie Carroll, is alombekend vir sy vierdubbele stel samelewingsverwagtinge: ekonomies, wettig, eties en diskresionêr.

“Ek hou persoonlik van die idee van KSV as vier geïntegreerde korporatiewe praktyke – naamlik werkplek-, mark-, omgewings- en gemeenskapspraktyke – wat deesdae blykbaar veld wen,” verduidelik Smit.

Smit sê dit lyk asof daar in die werklike lewe 'n verdeeldheid tussen teorie en praktyk is. Die standpunt wat ons inneem is 'n holistiese, geïntegreerde, strategiese en etiese begrip van waaroor korporatiewe verantwoordelikheid gaan. Die dominante standpunt in korporatiewe praktyk is steeds een waarin *korporatiewe sosiale investering* gelykstaande is aan *korporatiewe sosiale verantwoordelikheid*, aangewakker deur 'n verkeerde begrip van die swart ekonomiese bemagtigingskodes vir sosiaal-ekonomiese ontwikkeling. Baie KSV-pogings in Suid-Afrika spruit nie uit vrywillige of indirekte sakebesluite nie; dit is eerder die produk van korporatiewe voldoening aan SEB-wetgewing en kodes.

Dit gaan nie oor afbuk en gee nie ...

“Om goed te doen, gaan té dikwels daaroor om neer te buig en om in een of ander sosiale doel te belê. Ons het 'n netto-wins-na-belasting-projekingesteldheid wat deur die finansiële siklus en begroting bepaal word. Ons moet hierdie ingesteldheid vervang met 'n meer holistiese en geïntegreerde begrip van KSV. Dalk moet ons sommer ook ontslae raak van die S in KSV.”

Smit beklemtoon wat hy wel in die groepe waarmee hy saamwerk 'n meer volwasse en meer progressiewe begrip sien van die volhoubaarheidsuitdagings van ons tyd. Dit lei op sy beurt tot 'n beter begrip van die wesenlike belangrikheid van verantwoordelike korporatiewe praktyk saam met die hele waardeketting van 'n onderneming wat met die volle omvang van belanghebbendes se verwagtinge werk.

... dit gaan oor samewerking

“Ons begrip van die noodsaaklikheid van samewerking en vennootskappe tussen sektore in die samelewing – sake, die regering en burgerlike samelewing – groei ook.”

Smit se boodskap is dat die sakewêreld die regering en burgerlike samelewing moet uitdaag om saam te werk volgens hul kapasiteit en rol sodat die idee van gemeenskaplike waarde aangemoedig kan word en die kwesbaarheid van ons sosiale, omgewings- en ekonomiese stelsels verminder kan word. In Suid-Afrika met sy verskeidenheid groot behoeftes ten opsigte van opleiding, gesondheidsorg, entrepreneursontwikkeling en ekonomiese gelykheid kan ons nie net op gefragmenteerde projekte staat maak nie.

KSV: van die eerste waarskuwings tot vandag se verwarring

1949: Mylpaalpublikasies het al in 1949 gewaarsku teen die ramp wat voorlê sou die wêreld voortgaan soos altyd, sê prof Smit.

1960's: Die uitdrukking *korporatiewe sosiale verantwoordelikheid* (KSV) word vanaf die 1960's meer algemeen gebruik met die groter idee van belanghebbendes wat verwys na almal, bo en behalwe aandeelhouders, aan die ontvangkant van 'n organisasie se aktiwiteite. Die doel van KSV was dat maatskappye iets moes doen om 'n positiewe uitwerking op belanghebbendes soos verbruikers, werknemers, gemeenskappe en die publiek te hê. Die omgewing het later ook 'n prominente belanghebbende geword. Tog het sekere kritici beweer dat uitvoerende hoofde se eerste plig was om opbrengs vir belanghebbendes te vermeerder. Waar die belange van die onderneming en die samelewing ooreenkom, kan die samelewing daarby baat vind. Maar dit sal bloot toevallig wees. Regerings moet bekommerd wees oor die samelewing en die omgewing. Hulle moet ook wette, belasting en ander aansporings instel sodat ondernemings kan werk sonder om oor sulke dinge bekommerd te wees.

1987: Die sogenaamde *Bruntland Report* van 1987 (amptelik getiteld *Our Common Future*) was 'n deurslaggewende publikasie. Dit het die rigtinggewende definisie van volhoubare ontwikkeling geskep, wat beteken “ontwikkeling wat in die behoeftes van die hede voorsien sonder om die vermoë van toekomstige generasies om in hul eie behoeftes te voorsien, bloot te stel”.

2013: Die meeste groot maatskappye gee voor dat hulle aan KSV-beginsels voldoen. Tog is daar aansienlike konseptuele verwarring oor korporatiewe sosiale verantwoordelikheid.

King III: Wat moet die Suid-Afrikaanse sakewêreld van KSV weet?

Wat vind in Suid-Afrika plaas ten opsigte van korporatiewe sosiale verantwoordelikheid? King III, Suid-Afrika se korporatiewe bestuursgedragskode, verduidelik waaroor KSV en ander verwante konsepte gaan.

King III lui: “Korporatiewe verantwoordelikheid is die verantwoordelikheid van die maatskappy vir die uitwerking van sy besluite en aktiwiteite op die samelewing en die omgewing deur deursigtige en etiese gedrag wat die volgende doen: dra by tot die volhoubare ontwikkeling van die samelewing met inbegrip van gesondheid en welvaart; neem die wettige belange en verwagtinge van belanghebbendes in ag; voldoen aan toepaslike wette en strook met internasionale gedragstandaarde; en is in alle opsigte in die maatskappy geïntegreer en in sy verhoudinge toegepas.”

Die King III-definisie sluit aan by die nuwe Maatskappywet, spesifiek ten opsigte van die pligte en verantwoordelikhede van die sosiale en etiese komitees van maatskappydireksies.